

Verslag van de Ringersdag 2006.

B. van den Brink

Op 9 december konden de Nederlandse ringers elkaar weer ontmoeten in hotel Haarhuis in Arnhem. Gerrit Speek verwelkomde ruim 100 aanwezigen. Voorafgaand hieraan was er de jaarvergadering van de Ringersvereniging. Voorzitter Jan Staal begon met het vragen van één minuut stilte voor de in oktober j.l. overleden ringer en oud bestuurslid Ulbe Rijpma.

De voorzitter loodste de vergadering vaardig langs de agendapunten, waarvan ongetwijfeld een uitgebreid verslag door de secretaris verzorgd zal worden. Bij agendapunt 9 betreffende "Voortgang in de samenwerking tussen NIOO, Sovon en de Ringersvereniging" wilden enkele leden een discussie aangaan over de inhoud en vorderingen van het overleg en het gebrek aan informatie hierover, maar de voorzitter verwees hiervoor naar de lezing van Henk van der Jeugd die zou volgen.

Deze voordracht, met de hoopgevende titel "Het Vogeltrekstation, een kansrijke toekomst" ging over een zevental onderdelen, welke ik niet allemaal zal noemen. Henk van der Jeugd vermeldde dat zijn verhaal integraal op de website van het Vogeltrekstation zal worden geplaatst, zodat iedere geïnteresseerde – en welke ringer is dat niet? – alles rustig kan nalezen. Een paar zaken wil ik wel aantippen.

De ringers werden aangespoord toch vooral wat te gaan doen met de eigen ringgegevens. De boodschap was: onderzoek en schrijf erover! Want de nieuw aangestelde medewerkers – Henk zelf en Hans Schekkerman – staan klaar om "EHBO-hulp" aan ringers te verlenen die dit willen gaan doen. Het hoeft niet alleen eigen werk te zijn, ook gezamenlijke publicaties met instituutringers zijn zeer welkom, waarbij de ringers voor waardevolle hulp en aanvullingen kunnen zorgen.

Ook kwam aan de orde dat het ringwerk zich meer zal gaan toespitsen op projectmatig ringen. Dit om een meerwaarde aan het ringwerk te geven. De reeds bestaande projecten zullen indien mogelijk uitgebreid

gaan worden, bv. het RAS project met nieuwe soorten, terwijl ook al gewerkt wordt aan nieuwe projecten: een steenuilenproject, ooievaarsproject en een Waddenzeeproject met integrale populatie monitoring. Het CES-project werd echter als paradepaardje gezien en een goudmijn van gegevens. Er werden plannen geopperd voor uitbreiding van meer CES plaatsen, liefst in duin-, struweel- en bosgebieden, maar ook met uitbreiding in de vorm van meer verschillende CES-poten: een CES trekvogels, een CES steltlopers en een CES watervogels. Alle initiatieven van ringers hierover zijn bespreekbaar. Dus mensen: maak plannen, doe voorstellen! Gelukkig werd ook de verzekering gegeven dat bestaande waardevolle ringplaatsen buiten projecten in b.v. tuinen behouden mogen blijven. Verder werd duidelijk gemaakt dat er een tekort was aan bepaalde ringgegevens, met name die van nestjongen van Nederlandse zangvogels. Gecombineerd met de Sovon nestkaarten zorgen die voor een waardevolle aanvulling van data.

Enige zorg baarde het grafiekje met de leeftijden van de Nederlandse ringers. De gemiddelde leeftijd bedraagt 51 jaar, met bijna geen ringers onder de 25 jaar. Er is hard verjonging nodig. Gedacht werd aan het kennis laten maken van de jeugd met het ringwerk in het geven van cursussen vogelringen..

Niet onbelangrijk was ook de financiering. Nu vormen de opcenten van de ringers nog een belangrijke bijdrage in de betaling van de medewerkers en instandhouding van de ringcentrale, maar dat moet op den duur verminderen. Men heeft inmiddels verzoeken om financiële bijdragen gericht aan KNAW en het ministerie van LNV. Meerdere bronnen zullen nog worden aangeboord. Het zou toch een prestatie zijn om eindelijk ervoor te zorgen dat de ringers niet meer opdraaien voor het betalen van letterlijk alles wat met ringwerk te maken heeft. Daarvoor is indertijd toch de Ringersvereniging opgericht!

Na afloop van de presentatie waren er veel vragen, waarvoor eigenlijk geen tijd meer was. Onder druk van protesten van diverse ringers bezweek Gerrit Speek toch en zegde toe een deel van de middagpauze

te zullen gebruiken voor reacties en vragen. Want de betrokkenheid van de aanwezigen hierbij was groot.

Eerst volgde nog de door André van Loon verzorgde mystery-bird-competitie, waarbij aan de hand van een twintigtal opnames de vogelkennis van de ringers op de proef werd gesteld. En je weet het al van tevoren: je wordt bij de poot genomen. Spitsvondigheid is dan ook een bijkomende vereiste. Na de middagpauze werden de resultaten bekend gemaakt. De ringers van de ringgroep Almere bleken ook nu weer het beste over beide eigenschappen te beschikken: winnaar werd Ab Grobbe, gevolgd door Kees Breek en André Duiven.

In de wandelgangen ving ik op dat afbeeldingen van details van bekende Nederlandse vogels eigenlijk ook wel getoond mochten worden. Die kreeg je tenslotte ook zelf wel in de netten. Die dwaalgasten waren slechts voor enkelen weggelegd. Wellicht een suggestie voor volgend jaar.

Voordat de pauze begon kon een aantal morrende of nieuwsgierige ringers hun vragen en reacties kwijt over de 'kansrijke toekomst' van het ringwerk. Een aantal punten heb ik genoteerd: a) het "vrije ringen": dit is niet onbelangrijk maar zal niet uitgebreid worden, omdat het niet van belang is voor de financiering. Het zal echter ook niet ingeperkt worden, wellicht wat meer projectmatig; b) publiceren: iedere ringer kan geholpen worden en kan ondersteuning krijgen bij bv het uitwerken van statistieken; c) nieuwe ringers: informeer vogelwerkgroepen over het ringwerk en geef gelegenheid tot aanmelden; d) het aantal helpers: na de problemen met 'overenthousiaste' boa's die ringers belaagden in het veld, werd geopperd dat VT moet zorgen dat er meer dan 1 helper bij bepaalde activiteiten ingezet kunnen worden. Helpers krijgen dan bv de status 'ringmedewerker'. Ringers of ringgroepen kunnen dit kenbaar maken bij de Ringersvereniging zodat in overleg hun vergunning hierop aangepast kan worden; e) geïnformeerd blijven van de vorderingen in het overleg: de ringers bleken behoefte te hebben aan meer tussentijdse informatie en voelden het als een gemis dat dit

niet was gebeurd. Gelukkig werden er toezeggingen hieromtrent gedaan; f) levering van data: waar gaat het verworven geld heen? Er dient een goede vastlegging plaats te vinden en inzage door de Ringersvereniging om te zorgen dat door deze inkomsten de ringprijzen verlaagd worden en het Vogeltrekstation in stand gehouden kan worden. En men was unaniem van mening: Nederland zonder een Vogeltrekstation is ondenkbaar!

Na de middagpauze hield Kees Camphuijsen een lezing over gekleurde zilvermeeuwen, die hij als ondertitel had meegegeven: droomproject of nachtmerrie? Hij had (bijna) alle gegevens van het project van Arie Spaans gebruikt om uit te vinden hoe het foeragegedrag van zilvermeeuwen, geringd in 14 broedkolonies, na de broedtijd was. Er waren bijna 86.000 aflezingen gemeld, dat is ongeveer 15 per vogel! Vroeger zorgden de terugmeldingen van geschoten vogels ervoor dat op de verspreidingskaartjes precies de concentraties van jagers zichtbaar werden, bij dit project bleek dat nu precies duidelijk werd waar de fanatiekste aflezers actief waren. Op amusante wijze maakte Kees – bij wie waarschijnlijk bloed met een hoog zoutgehalte door de aderen stroomt want hij heeft iets met zee en zeevogels – duidelijk waar de kneep zat. Een klein aantal waarnemers zorgde voor 66% van de aflezingen en bepaalde zo voor een groot deel de uitkomst van dit onderzoek. “Je kijkt dan meer naar mensen dan naar vogels”. Toch konden er conclusies getrokken worden: de gemiddelde range van de zilver was rond 250 km.

En dan een voordracht waarin eindelijk iets gedaan was met de gegevens van het boerenzwaluwproject. De Noorse bioloog Stein Saether was aangetrokken om gegevens over dispersie en overleving uit te werken. Vanwege het taalprobleem presenteerde Hans Schekkerman de lezing. Hans had in het verleden al eens geholpen bij de statistische uitwerking van een publicatie over het boerenzwaluwproject en was dus al wat ingewijd.

Gedurende het boerenzwaluwproject waren er tussen 1992 en 2004 ongeveer 55.000 boerenzwaluwen geringd, zowel nestjongen als broedvogels. Een schat aan gegevens dus.

Er werd onderscheid gemaakt tussen natale dispersie (verspreiding van de nestjongen) en broeddispersie (verspreiding van broedvogels in volgende jaren). Bij de als nestjong geringde vogels bleken de mannen zich dichter bij de geboorteplaats te vestigen dan de vrouwtjes. Het bleek zelfs dat de vrouwen een zodanig grotere verspreiding hadden dat een aanzienlijk deel zich vestigde verder dan 10 km van de geboorteplaats en buiten het onderzoeksgebied terechtkwamen zodat er geen zuivere conclusies getrokken konden worden. De onderzoeksgebieden bleken hiervoor te klein te zijn. Een groter aaneengesloten onderzoeksgebied zou dan nodig zijn. Een lering voor een eventueel ander project.

Bij de broeddispersie kon dit voor beide sexen wel berekend worden. Ook hier waren de mannen zeer plaatstrouw en de vrouwen iets minder. De overleving wordt berekend volgens het mark-recapture model (vang-hervangst). Wordt een vogel niet teruggeslagen dan zijn er twee mogelijkheden: hij is dood of hij is geemigreerd naar een andere broedlocatie. In het laatste geval volgt een onderschatting van de overleving. Ook hier is een ruim onderzoeksgebied nodig. Omdat zelden 100% van alle broedvogels gevangen kunnen worden is een correctie in de berekeningen nodig. De cijfers gaven aan dat gedurende de loop van het project er geen afname te zien was in de overleving, wel fluctuaties. De overleving in het eerste levensjaar was ongeveer 40%, in het tweede levensjaar ongeveer hetzelfde. Dat verschilde met andere onderzoeken. Daarna steeg het naar 60%. De conclusie was dat er geen afname in de overleving was en nog geen alarmerende veranderingen betreffende overwintering in Afrika aangetoond konden worden. De precieze resultaten zullen t.z.t. in een publicatie verschijnen. Er zullen de komende tijd nog meer gegevens uitgewerkt worden door Stein.

Aan het slot van de presentatie werden nog resultaten getoond van het onderzoek van Stein zelf naar de overleving van poelsnippen in

Noorwegen. Hier was de conclusie dat mannetjes die op de gezamenlijke baltsplaatsen vaker paarden een grotere overleving hadden.

Na de theepauze waren er nog twee bijdragen van ringers met hun 'plaatjes en praatjes'.

Peter Beersma liet zien dat er bij steenuilen regelmatig vogels met oogafwijkingen werden aangetroffen. Deze werden altijd veroorzaakt door trauma's, meestal botsingen. Vogels met een dergelijke afwijking werden in volgende jaren niet meer broedend aangetroffen. Vrouwtjes van mannetjes met oogletsel legden minder eieren.

Peter van Zwol liet opnames zien van het eerste broedgeval van de wespandief in Zuidelijk Flevoland. Er werd 1 jong geringd dat voorspoedig uitvloog.

Om 16.25 uur sloot Gerrit Speek de Ringersdag 2006.

Bennie van den Brink.

